

ЗАСТОСУВАННЯ KEYС-ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Пащенко Тетяна Миколаївна
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії методик професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Реферат. Одним з найефективніших засобів підвищення ефективності пізнавальної активності студентів є використання у навчальному процесі ПТНЗ інтерактивних технологій навчання. При інтерактивній технології (кейс-технології) відбувається вироблення знань, а не оволодіння готовими знаннями. Відповіді на питання необхідно знаходити самостійно.

Новизна і особливості використання case-study вимагають детального аналізу даного методу як виду інтерактивних форм навчання, адаптації до особливостей використання при викладанні різних дисциплін.

У педагогічній літературі є багато класифікацій типів і видів кейсів. Спроба систематизувати різні класифікації наведена в статті.

До кейс-технологій належать: метод ситуаційного аналізу; метод інциденту; метод розбору ділової кореспонденції; ігрове проектування; метод ситуаційно-рольових ігор; метод дискусії.

Основна функція кейс-методу – навчати учнів креативно мислити, вирішувати складні неструктуровані проблеми, які неможливо вирішити аналітичним шляхом.

Як показує досвід, введення кейс-методу в навчальний процес підготовки кваліфікованих робітників для викладача означає серйозну роботу і потребує значної мобільності у спілкуванні з учнями під час навчання.

Для широкого застосування кейс-методу у ПТНЗ необхідно створити базу кейсів з різних дисциплін.

Ключові слова. *Інтерактивні технології навчання, кейс-метод.*

Постановка проблеми. Однією із основних цілей інтерактивного навчання є створення комфортних умов навчання, за яких той, хто навчається, відчуває свою успішність, інтелектуальну самостійність.

Особливість інтерактивних технологій у тому, що в ході навчання учні мають можливість аналізувати те, що вони знають, розуміють і думають з цього приводу. У ході навчання учні вчаться критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин та відповідної інформації, зважувати альтернативну думку, приймати продуктивні рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми щодо проблеми, яку вирішують.

Накопичений в Україні та за кордоном досвід засвідчує, що інтерактивні технології навчання сприяють інтенсифікації навчального процесу й активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Під час застосування інтерактивних технологій учням необхідно аналізувати навчальну інформацію, творчо засвоювати навчальний матеріал; формулювати власну думку, правильно її виражати, аргументувати власну точку зору, а в разі необхідності – й дискутувати; навчитись слухати і поважати альтернативну думку; знаходити спільне розв'язання проблеми; критично мислити; аналізувати виробничі ситуації, виробляти самостійне рішення; збагачувати власний соціальний досвід через ознайомлення з різними життєвими ситуаціями; розвивати вміння самостійно працювати, творчий підхід до завдання, ініціативність та наполегливість, толерантність і вміння працювати в команді.

Одним з найефективніших засобів підвищення ефективності пізнавальної активності студентів є використання у навчальному процесі ПТНЗ інтерактивних технологій навчання.

Кейс-технології – це використання конкретних випадків (ситуацій, історій, тексти яких називаються «кейсом») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень.

Суть *кейс-методу* (case study) – методу ситуаційного аналізу – полягає у тому, що тим, хто навчається, пропонується осмислити реальну професійну ситуацію, опис якої водночас відображає не тільки якусь практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, які необхідно засвоїти для її розв'язання. Основне у викладеній проблемі те, що вона не має однозначних рішень [3, с.7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні в теорії і практиці професійної освіти накопичено значний досвід, який охоплює проблеми використання інтерактивних технологій навчання у навчально-виховному процесі. Проблемою використання кейс-методу під час викладання різних дисциплін в українській вищій школі займалися Ю. Сурмін [11], О. Сидоренко [9], П. Шеремета, В. Чуб, Г. Каніщенко [14]; в російській освіті – О. Смолянінова [10], В. Давиденко [1], Е. Михайлова [5], Н. Піскунова [8], О. Пилипенко, Н. Тітова [12], О. Маргвелашвілі та ін. Кейс-метод активно застосовується за кордоном у процесі професійної підготовки педагогів: у США (Дж. Маан, Д. Крукшенк, Г. Сайкс, Т. Бердта та ін.), Англії (М. Райхельт, Р. Прінг), Австралії (А. Уотсон). Активно використовують кейси під час навчання спеціальним дисциплінам інженерів у США – С. Смітт [17], Канаді – Г. Кардос [16].

Але недостатньо розробленою залишається проблема використання кейс-методу в процесі вивчення спеціальних дисциплін під час підготовки кваліфікованих робітників. Тому ***метою статті*** є осмислення суті кейс-методу з методологічних позицій, аналіз навчального потенціалу кейс-методу під час викладання дисциплін у ПТНЗ.

Виклад основного матеріалу. Серед головних понять, які описує кейс-метод, необхідно виділити такі, як «ситуація» та «аналіз». Ситуація є певним тимчасовим станом, який може змінюватися у різних напрямках. Кейс-метод — другий різновид аналізу, який формує власний особливий і неповторний зміст аналітичної діяльності і передбачає залучення різних видів аналітичної діяльності, необхідних для осмислення ситуації [3, с.8].

До найважливіших гносеологічних особливостей кейс-методу включають:

1. Неоднозначність одержуваного знання, що є одним з варіантів ситуативного знання;

2. Розмаїття джерел знань, що включає теоретичне знання, отримане на лекціях і з навчальних матеріалів, а також з висловлювань інших учасників обговорення;

3. Творчий процес пізнання, що здійснюється завдяки вільній обстановці висловлення ідей на основі включення індивідуальної творчості суб'єктів навчального процесу в колективну творчу діяльність;

4. Колективний характер пізнавальної діяльності, що є найважливішою передумовою синергетичного ефекту, тобто множення одержуваного пізнавального результату за рахунок поєднання зусиль учасників навчання, якому сприяє різноманіття способів, форм і методичних прийомів у навчанні: “мозкова атака”, виділення підгруп, їх взаємодія тощо;

5. Форсований процес одержання знання завдяки зануренню в ситуацію. Це занурення дає змогу уникнути суто логічної моделі пізнання. Завдяки швидкому включенню механізмів образного, інсайтного пізнання, мислення перестає бути лінійним [9].

При інтерактивній технології (кейс-технології) відбувається вироблення знань, а не оволодіння готовими знаннями. Відповіді на питання необхідно знаходити самостійно.

Проблема запровадження кейс-технологій у практику вищої професійної освіти в даний час є вельми актуальною, що зумовлене двома тенденціями:

- перша впливає із загальної спрямованості розвитку освіти, його орієнтації не стільки на отримання конкретних знань, скільки на формування професійної компетентності, умінь і навичок розумової діяльності, розвиток здібностей особистості, серед яких особлива увага

надається здібності до навчання, умінню опрацьовувати великі масиви інформації;

- друга впливає з розвитку вимог до якості фахівця, який повинен володіти необхідним набором компетенцій, що дають змогу організувати пошук оптимальних рішень у різних ситуаціях, виділятися системністю й ефективністю дій у нових умовах [7].

Методологічний зміст навчання, який використовує кейс-метод, відображено й у дидактичних принципах, на які він спирається, і в способах досягнення навчально-виховних цілей. Специфіка кейс-методу, на думку Ю.П. Сурміна [9, с. 32], визначається такими дидактичними принципами:

- індивідуальним підходом;
- максимальним наданням свободи учням у процесі навчання;
- забезпеченням студентів достатньою кількістю наочних матеріалів;
- відсутністю завеликих обсягів теоретичного матеріалу;
- активним співробітництвом викладача й учнів;
- формуванням навичок самоорганізації;
- особливою увагою до розвитку сильних сторін студента.

Кейс-технологія одночасно відображає і практичну проблему й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми, а також вдало суміщає навчальну, аналітичну і виховну діяльність. Метод дає можливість розвинути в майбутніх кваліфікованих робітників самостійне мислення, уміння глибше зрозуміти тему, розвинути уявлення, зацікавити, розвинути мислення й дискусію, отримати додаткову інформацію, поглибити знання, розвинути і застосувати аналітичне стратегічне мислення, здатність вирішувати проблеми й робити раціональні висновки, виробляти комунікаційні навички, поєднати теоретичні знання з реаліями життя, перетворити абстрактні знання у цінності і вміння.

Новизна й особливості використання case-study вимагають детального аналізу даного методу як виду інтерактивних форм навчання, адаптації до особливостей використання при викладанні різних дисциплін.

Метод case-study завоював провідні позиції в навчанні, активно використовується в зарубіжній практиці бізнес-освіти і вважається одним з найефективніших способів навчання студентів навичкам вирішення типових проблем. Так, Гарвардська школа бізнесу виділяє майже 90% навчального часу на розгляд конкретних кейсів. Ситуаційне навчання за гарвардською методикою – це інтенсивний тренінг слухачів з використанням відеоматеріалів, комп'ютерного і програмного забезпечення.

Використання методу case-study в навчанні учнів дає змогу підвищити пізнавальний інтерес до навчальних дисциплін, сприяє розвитку дослідницьких, комунікативних і творчих навичок. Помітною особливістю методу case-study є створення проблемної ситуації на основі фактів з реального життя [6].

У педагогічній літературі є багато класифікацій типів і видів кейсів. Спроба систематизувати різні класифікації наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Класифікація кейсів

Критерії	Види кейсів
<i>за видом представлення</i>	<ul style="list-style-type: none"> у паперовому вигляді (надруковані: можуть містити графіки, таблиці, ілюстрації, діаграми); мультимедіа-кейс (може містити фільм); відео-кейс (може містити відео- чи аудіо матеріали).
<i>за типом і спрямованістю</i>	<ul style="list-style-type: none"> навчальні, аналітичні, дослідницькі, систематизуючі, прогностичні.
<i>за структурою</i>	<ul style="list-style-type: none"> структурований кейс (містить мінімум інформації, завжди має оптимальне рішення); "нариси" (містить кілька сторінок тексту і додаток); великі неструктуровані кейси (містить багато докладної інформації, іноді зайвої); кейси – "першовідкривачі" (при роботі з ними викладач повинен

	запропонувати яке-небудь нове рішення).
за обсягом	<ul style="list-style-type: none"> повні кейси (в середньому 20 – 25 стор.) призначені для праці в групі впродовж кількох днів; стислі кейси (3 – 5 стор.) – для розбору безпосередньо на занятті і мають на увазі загальну дискусію; міні-кейси (1 – 2 стор.), як і стислі кейси, призначені для розбору в класі і часто використовуються як ілюстрація до того, про що говориться на занятті.
типологія European Case Clearing House (ECCH) [6]	<ul style="list-style-type: none"> кейси-випадки. Це дуже короткі кейси, що описують один випадок. Кейси цього типу можуть використовуватися під час лекції або уроку для демонстрації того чи іншого поняття або як тема для обговорення. Їх можна швидко прочитати, і, звичайно, вони не вимагають від студентів спеціальної підготовки до початку заняття. Кейси-випадки корисні при знайомстві з методом кейсів; допоміжні кейси. Основна мета такого кейса – передати інформацію. Це цікавіше, ніж традиційне читання або вивчення роздаткового матеріалу. Студенти набагато краще сприймають інформацію, представлену у вигляді кейса, ніж якби вона була в звичайному документі. Типовий допоміжний кейс може бути використаний як основа, на базі якої обговорюються інші кейси; кейси-вправи. Такі кейси дають студентові можливість застосувати певні прийоми і широко використовувати матеріал кейсів, коли необхідний кількісний аналіз. Маніпулювати цифрами в контексті реальної ситуації набагато цікавіше, ніж робити прості вправи; кейси-прикладі. При згадуванні слова «кейс», звичайно, на розум приходить саме цей тип кейсів. Студентові необхідно проаналізувати інформацію з кейса і виявити найважливіші зв'язки між різними складовими. Тут постає питання: чому все відбулося неправильно і як цього можна було уникнути?; комплексні кейси Такі кейси описують ситуації, де значущі аспекти заховані у великій кількості інформації, частина якої неістотна. Завдання студента – відділити важливі аспекти від малозначущих і не звертати на них уваги. Складність може полягати в тому, що виділені аспекти можуть бути взаємопов'язані; кейси-рішення. Студентам необхідно вирішити, що вони робитимуть в обставинах, що склалися, і сформулювати план дій. Для цього студенту необхідно розробити кілька обґрунтованих підходів і потренуватися у виборі підходу, який найбільше націлений на успіх [15].
за змістом	<ul style="list-style-type: none"> практичні кейси, які відображають абсолютно реальні життєві ситуації; навчальні кейси, основною задачею яких виступає навчання; науково-дослідницькі кейси, орієнтовані на здійснення дослідницької діяльності [9, с 148].
за складністю	<ul style="list-style-type: none"> ілюстровані навчальні ситуації-кейси, мета яких – на конкретному практичному прикладі навчити студентів алгоритму прийняття правильного рішення в певній ситуації; навчальні ситуації-кейси із формуванням проблеми, в яких описана ситуація в конкретний період часу, виявляються і чітко

	<p>формулюються проблеми; мета такого кейса – діагностика ситуації і самостійне прийняття рішення по даній проблемі;</p> <ul style="list-style-type: none"> • навчальні ситуації-кейси без формування проблеми, в яких описана більш складна, ніж у попередньому варіанті ситуація, де проблема чітко не виявлена, а представлена в статистичних даних, оцінках суспільної думки, дій органів влади і т.п.; мета такого кейса – самостійно виявити проблему, вказати альтернативні шляхи її вирішення з аналізом наявних ресурсів; • прикладні справи, в яких описана конкретна ситуація, пропонується знайти шлях виходу із неї; ціль такого кейса – пошук шляхів рішення проблеми [2].
<i>за наявністю сюжету</i>	<ul style="list-style-type: none"> • сюжетні. Сюжетні кейси зазвичай містять розповідь про події, що відбулися, включають дії осіб і організацій; • безсюжетні. Безсюжетні кейси зазвичай ховають сюжет, тому що чітке відображення сюжету в значній мірі розкриває рішення.
<i>виходячи із цілей і задач процесу навчання</i>	<ul style="list-style-type: none"> • кейси, що навчають аналізу й оцінювання; • кейси, що навчають рішенню проблем і прийняттю рішень; • кейси, що ілюструють проблему, рішення або концепцію в цілому.
<i>залежно від того, хто виступає суб'єктом кейсу</i>	<ul style="list-style-type: none"> • особистісні кейси, в яких діють конкретні особи, керівники, менеджери; • організаційно-інституційні кейси, в яких діють організації, підприємства, їхні підрозділи; • багатосуб'єктні кейси включають в себе кілька діючих суб'єктів.
<i>виходячи із цілей, на які спрямоване використання кейс-методу</i>	<ul style="list-style-type: none"> • кейс-потреби; • кейс-вибір; • кризовий кейс; • конфліктний кейс; • кейс-боротьба; • інноваційний кейс [13].

До кейс-технологій належать: метод ситуаційного аналізу; метод інциденту; метод розбору ділової кореспонденції; ігрове проектування; метод ситуаційно-рольових ігор; метод дискусії.

Суть методів кейс-технології наведена на схемі 1.

Суть методів кейс-технології

Метод інциденту	Метод інциденту полягає в тому, що учень повинен сам відшукати потрібну інформацію для ухвалення рішення з даної проблеми.	Учень вчиться працювати з інформацією, формувати власну позицію, робити висновки.
Метод розбору ділової кореспонденції	Метод розбору ділової кореспонденції передбачає здобуття кейса з детальним описом ситуації: пакет документів, що допомагають знайти вихід із складного становища і питання, які дають змогу знайти рішення.	Учень вчиться вибирати потрібну інформацію. Учні виступають в ролі осіб, що приймають рішення.
Ігрове проектування	Мета методу — процес створення або вдосконалення об'єктів.	Ігрове проектування може включати проекти різного типу: дослідницький, пошуковий, творчий, прогностичний, аналітичний.
Метод ситуаційно-рольових ігор	Мета методу в тому, щоб у вигляді інсценування створити правдиву історичну, правову, соціально-психологічну ситуацію і потім дати можливість оцінити вчинки й поведінку учасників гри. Один із різновидів методу інсценування — рольова гра.	Учасники виконують роль так, як самі вважають за потрібне, самостійно визначаючи стратегію поведінки, сценарій, плануючи результат. Основне завдання — проявити творчі здібності до рішення несподівано виникаючих актуальних проблем.
Метод дискусії	Дискусія — обмін думками з якого-небудь питання відповідно до більш-менш певних правил процедури.	До інтенсивних технологій вивчення належать групові і міжгрупові дискусії.
Метод ситуаційного аналізу	Мета методу — спільними зусиллями групи учнів проаналізувати виниклу ситуацію, розробити практичне рішення, закінчення процесу — оцінка запропонованих алгоритмів, вибір кращого з них у контексті поставленої проблеми.	метод дає змогу глибоко й детально досліджувати проблему, тобто аналіз конкретних ситуацій — глибоке дослідження реальної або імітованої ситуації.

Кейс-технології передбачають як індивідуальну роботу над пакетом завдань, так і колективну, що розвиває уміння сприймати думку інших людей і працювати в команді.

Навчання з допомогою кейс-методів допомагає майбутньому кваліфікованому робітникові накопичити досвід вирішення виробничих ситуацій.

Технологічні особливості кейс-методу в наступному:

- метод виступає як технологія колективного навчання (робота в групах, обмін інформацією);
- метод інтегрує в собі технології розвивального навчання, включаючи індивідуальний, груповий і колективний розвиток;
- кейс-метод є різновидом дослідної аналітичної технології (операції дослідницького характеру, аналітичного процесу);
- метод виступає як специфічний різновид проектної технології (йде формування проблеми і шляхів її вирішення на основі кейсу);
- кейс-метод у навчанні можна розглядати як синергетичну технологію (створення атмосфери взаєморозуміння, довіри, внутрішньої прихильності, єдності у ділових питаннях);
- метод спрямований на досягнення технології «створення успіху» (активізація учнів, стимулювання їх до успіху, досягнень).

Основна функція кейс-методу – навчати учнів креативно мислити, вирішувати складні неструктуровані проблеми, які неможливо вирішити аналітичним шляхом.

Використання кейс-методу як інтерактивної технології навчання це – складний процес, у якому можна виділити наступні етапи:

- ознайомлення учнів з текстом кейса, його аналіз (часто цей етап проходить за декілька днів до його обговорення і реалізується як самостійна робота);
- організація обговорення кейса (дискусії, презентації);

- оцінювання учасників обговорення;
- підведення підсумків.

Кейс – це не просто правдивий опис подій із реальної практики, а єдиний інформаційний комплекс, який допомагає зрозуміти ситуацію.

Безпосередня мета методу case-study – спільними зусиллями групи учнів проаналізувати ситуацію – case, яка має місце у реальному житті і розробити практичне рішення; закінчення процесу – оцінка запропонованих алгоритмів і вибір кращого в контексті поставленої проблеми [6].

Хороший кейс має задовольняти такі вимоги:

- відповідати чітко поставленій меті створення;
- мати відповідний рівень складності;
- не застарівати надто швидко й бути актуальним у момент розгляду;
- ілюструвати декілька аспектів економічного життя;
- втілювати типові ситуації;
- розвивати аналітичне мислення;
- провокувати дискусію;
- передбачати кілька варіантів рішень [4].

Проблемою застосування кейс-методу в ПТНЗ є роль у формуванні оцінки знань учня з дисципліни. Існують кілька варіантів вирішення цієї проблеми.

У першому випадку оцінка за кейс розглядається як одна із багатьох отриманих при інших методах вивчення даної дисципліни. В іншому випадку оцінці за аналіз кейсу надаються рейтингові бали в загальному заліку. І випадок, коли в основу покладено припущення, що кейс відображає ключові положення тієї системи знань і вмій, які необхідні учневі. Який із варіантів оцінювання знань потрібно вибрати – залежить від конкретних ситуацій. Але оцінювання має бути обґрунтованим. Учень

повинен розуміти не тільки правила аналізу кейсу, а й систему оцінювання викладачем.

Для успішного впровадження кейс-технологій у професійно-технічні навчальні заклади потрібно дотримуватись стратегічних принципів розвитку кейс-методу:

- насамперед необхідно запроваджувати кейс-технології в програми підготовки кваліфікованих робітників сучасних ринкових спеціальностей, у яких домінує швидка зміна нових технологій;
- кейс-метод необхідно використовувати з іншими методами навчання, які надають базові системні знання (необхідні сучасним спеціалістам крім знань великої кількості вирішення ситуацій, методологічні принципи та системи);
- використання кейс-методу повинно бути методично обґрунтоване і забезпечене як на рівні організації навчального процесу, так і на рівні планування окремим викладачем;
- необхідно оцінити можливість і потребу застосування кейс-методу для конкретних спеціальностей, дисциплін та їх розділів.

Використання кейс-методу має переваги перед простим викладом матеріалу, але він не може повністю замінити традиційне навчання.

Висновки. Кейс-технологія, як і інші інтерактивні методи навчання, викликає зацікавленість в учнів. Форма організації навчання забезпечує учням можливість використання знань, які вони отримали на заняттях.

Застосування кейс-технологій забезпечує дотримання загальних цілей навчання: засвоєння змісту й відпрацьовування навичок на необхідному рівні; особистісний розвиток учня, розвиток аналітичних навичок і вміння працювати в команді; здатність вислухати й зрозуміти альтернативну точку зору; уміння виробляти узагальнююче рішення з урахуванням альтернатив; планувати свої дії й передбачати їхні наслідки.

Використання кейс-методу повинно бути методично, інформаційно, організаційно і педагогічно зумовленим і забезпеченим як на рівні

організації навчально-виховного процесу навчального закладу, так і на рівні планування його кожним викладачем [11, с. 33].

Як показує досвід, введення кейс-методу в навчальний процес підготовки кваліфікованих робітників для викладача означає серйозну роботу і потребує значної мобільності у спілкуванні з учнями під час роботи з кейсом.

Для широкого застосування кейс-методу у ПТНЗ необхідно створити базу кейсів з різних дисциплін.

Перспективи подальших досліджень. Перспективним напрямом подальшого наукового пошуку є аналіз застосування кейс-методу під час вивчення конкретних дисциплін підготовки кваліфікованих робітників у ПТНЗ. Необхідний аналіз методичного, інформаційного, організаційного забезпечення впровадження кейс-методу на рівні організації навчально-виховного процесу навчального закладу і на рівні планування викладачем конкретної дисципліни.

Література

1. Давиденко В. Чем "кейс" отличается от чемоданчика? // Обучение за рубежом – №7. – 2000. – С. 11 – 17.
2. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.vshu.ru/lections.php?tab_id=3&a=info&id=2600
3. Збірник міні-кейсів з дисципліни «Комунікативні процеси у навчанні» / за ред. Л. О. Савенкової, В. М. Приходько. – К.: КНЕУ, 2009. – 343 с.
4. Ковальова К., Ковальов В. Методологічні аспекти методу case-study при викладанні економічних дисциплін // Вища школа: проблеми екон. освіти. – 2010. – № 2. – С. 68 – 75.
5. Михайлова Е. А. Кейс и кейс-метод: процесс написания кейса / Е. А. Михайлова// Маркетинг. – 1999. – № 5. – С. 113 – 120.

6. Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників в умовах євроінтеграції / автори: Т. Герлянд, В. Манько, П. Лузан, Л. Нестерова, О. Слатвінська, М. Шимановський; за заг. ред. Л. Нестерової. – К.: ІПТО НАПН України, 2012. – 222 с., іл.

7. Наумова М. Использование метода case-study в преподавании экономических дисциплин в высших учебных заведениях [Электронный ресурс] / М. Наумова, Л. Гладкова. – Режим доступа: <http://www.nbuiv.gov.ua/portal/Soc Gum/Gnvp/2012 8 2Z9.pdf>.

8. Пискунова Н. Н. Методические особенности применения метода "case-study" для подготовки менеджеров / Н. Н. Пискунова, Е. В. Прилипко // Бизнес-образование. – 1999. – № 2. – С. 91 – 98.

9. Ситуационный анализ, или Анатомия кейс-метода / под ред. д-ра социол. наук, проф. Сурмина Ю. П. Авторы: Ю. Сурмин, А. Сидоренко, В. Лобода, А. Фурда, И. Катерьяк, Кеси Меер. – К.: Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.

10. Смолянинова О. Г. Развитие методической системы формирования информационной и коммуникативной компетентности будущего учителя на основе мультимедиа-технологий: Дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Смолянинова Ольга Георгиевна. – С-Пб.: – 2002. – 504 с.

11. Сурмін Ю. Кінець епохи «старанних відмінників». Кейс-метод як засіб якісного оновлення української освіти // Синергія. – 2001. – №2 – 3. – С.27 – 33.

12. Титова Н. Л. "Базисный" кейс-метод: основы и практика использования / Н. Л. Титова // Бизнес-образование. – 1999. – № 2. – С. 99 – 112.

13. Шевченко О. П. Навчальний потенціал кейс-методу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/315/84/>

14. Шеремета П. М., Канищенко Л. Г. Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі/ за ред. О. І. Сидоренка; 2-ге вид. – К.: Центр інновацій та розвитку, 1999. – 80с.

15. ECCH the case for learning [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ecch.com/educators/casemethod/resources/freecasesoverview>.

16. Kardos G. Engineering Cases in the Classroom / G. Kardos

17. Smith C. O., Kardos G. Engineering Cases in Mechanics education / C. O. Smith, G. Kardos

Реферат. Одним из наиболее эффективных средств повышения эффективности познавательной активности студентов является использование в учебном процессе ПТУЗ интерактивных технологий обучения.

При интерактивной технологии (кейс-технологии) происходит выработка знаний, а не овладение готовыми знаниями. Ответы на вопросы необходимо искать самостоятельно.

Новизна и особенности использования case-study требуют детального анализа данного метода как вида интерактивных форм обучения, адаптации к особенностям использования при преподавании различных дисциплин.

В педагогической литературе существует много классификаций типов и видов кейсов. Попытка систематизировать различные классификации приведена в статье.

К кейс-технологии относятся: метод ситуационного анализа; метод инцидента; метод разбора деловой корреспонденции; игровое проектирование; метод ситуационно-ролевых игр; метод дискуссии.

Основная функция кейс-метода – обучать учеников креативно мыслить, решать сложные неструктурированные проблемы, которые невозможно решить аналитическим путем.

Как показывает опыт, введение кейс-метода в учебный процесс подготовки квалифицированных рабочих означает со стороны преподавателя серьезную работу и требует значительной мобильности в общении с учениками во время работы с кейсом.

Для широкого применения кейс-метода в ПТУ необходимо создать базу кейсов для различных дисциплин.

Ключевые слова: *интерактивные технологии обучения, проблемы внедрения, кейс-метод, классификация кейс-методов, информационно-методические материалы, опыт применения.*